

SZOKOLAY Sándor: *Locarnoi motetta*

A Sopronhoz több szállal kötődő zeneszerző az 1980-as években ezzel a kompozícióval köszönte meg vendéglátóinak a szép heteket, melyeket egy svájci egyházi üdülőben töltött.

szöveg: Szokolay Sándor

*Buzgón kérjük kegyelmes Úr Isten felségét, Árassza ránk bőven nagy kegyelmességét.
A pokoltól lelkünk megszabadította, Mennysorság ajtóját szépen kinyitotta.
Örvendjete az Úrnak, örvendjete az Úrnak, Alleluja! Alleluja!*

DARÓCI BÁRDOS Tamás: *Himnusz Jézus nevééről*

A Bárdos-család három zeneszerző-tagja közül a legfiatalabb is otthonos a katolikus egyházzene területén. Kompozíciója a 11-12. században élt bencés szerzetes-tudós legismertebb himnuszának szövegére épült.

szöveg: Babits Mihály (ford.) [Bernard de Clairvaux: Jesu dulcis memoria]

*Jézus, édes emlékezet, te adsz szívünknek örömet.
Se méz, se semmi nem lehet jelenlétednél édesebb.
Nyelv sohase mondhatja ki, betű föl nem jegyezheti,
csak aki tudja, hiheti, mit tesz Jézusért érzeni.
Jézus, szívbeli szent öröm, igazság kútja, fényözön,
gyönyör, túl minden gyönyörön, kihez a vágy közel se jön.
Estére zárva reteszem ágyamban Jézust keresem:
titkon vagy fényes tereken csak őt szeretem, őt lesem.
Maradj velünk, Uram, maradj, fényedből fényességet adj,
elménkben ködöket ne hagyj, ki e világnak méze vagy!
Ezer vágyam feléd eped. Mikor jössz Jézus? kérdelek.
Mikor vidítsz föl engemet? s elégited ki szívemet [lelkemet]?
Ég országának népe, szállj, ajtót, kaput elébe tárj,
köszöntsd a győztest, harsonálj: "Üdvözlégy, Jézus, nagy király!"*

GÁRDONYI Zsolt: *Der Mond ist aufgegangen*

A szerző édesapja, Gárdonyi Zoltán kiváló hangszerjátékos, zeneszerző és zenetudós 1933-tól egy évtizeden át Sopron zenei életének egyik irányítója, a helyi zeneegylet ének- és zenekarának vezetője volt, akinek életművében a protestáns egyházi vokális és orgonazene játszott a főszerepet. A most 72 éves Gárdonyi Zsolt édesapja teljes körű szellemi örököse: orgonaművész, a zenelmélet professzora és zeneszerző. Műveinek jelentékeny része hasonlóképpen kötődik a protestáns zenei hagyományhoz. A vers ugyanis, melyet kiválasztott, egy kortárs szerző dallamával bekerült a protestáns énekkincsbe. Gárdonyi nyolc szólamú feldolgozása azonban elsősorban a szöveg romantikus képeinek zenei lenyomata.

szöveg: Matthias Claudius

*Der Mond ist aufgegangen,
die goldnen Sternlein prangen
am Himmel hell und klar.
Der Wald steht schwarz und schweiget,
und aus den Wiesen steigt
der weiße Nebel wunderbar.*

*Wie ist die Welt so stille
und in der Dämmerung Hülle
so traulich und so hold,*

Fölkelt a hold,
az égbolton fényesen és tisztán
villognak az aranyló csillagocskák.
Az erdő sötétben áll és hallgat,
a mezőkön pedig csodásan
támad föl a fehérlő homály.

A világ itt oly csöndes
és az alkonyat fátylában
olyan szomorú és olyan meghitt,

*als eine stille Kammer,
wo ihr des Tages Jammer
verschlafen und vergessen sollt.*

*So legt euch denn, ihr Brüder;
in Gottes Namen nieder;
kalt ist der Abendhauch.
Verschon uns, Gott, mit Strafen
und lass uns ruhig schlafen.
Und unsern kranken Nachbarn auch!*

mint egy csendes szobácska,
ahol a napok keservét
kialhatjátok és elfeledhetitek.

Feküdjetek hát le, testvéreim
Istennek nevében;
hűvös az esti fuvallat.
Kímélj minket a büntetéstől, Istenünk
és hagyj minket nyugodtan pihenni.
S tégy így beteg szomszédainkkal is!

GYÖNGYÖSI Levente: *Cantate Domino*

A kortárs zeneszerzők egyik legismertebbje nemzetközi sikerek egész sorának birtokosa. Ennek titka a ritmikai és dallami találékonyság, valamint a hagyományos és a merészen új fogalmazásmód virtuóz vegyítése. A jól ismert zsoltárversre írt motettája is kitűnő példája ennek az izgalmas ötvösmunkának.

szöveg: Biblia, Zsoltárok könyve, 96,2-3.

*Cantate Domino, et benedicite nomini ejus;
annuntiate de die in diem salutare ejus.*

*Annuntiate inter gentes gloriam ejus;
in omnibus populis mirabilia ejus.*

Énekeljétek az Úrnak, áldjátok az ő nevét;
hirdessétek napról-napra az ő szabadítását.

Beszéljétek a népek között az ő dicsőségét,
minden nemzet között az ő csodadolgait;

VAJDA János: *Istenes ének*

A mű szereposztása világos: a kórus jeleníti meg a gyülekezetet, a bariton szólista pedig a prédikátor gondolatainak szószólója. Ebben az *Istenes ének* a nagyszabású Kodály-darab, a *Psalmus hungaricus* útját járja. Vajda műve azonban a kórustételekben (azaz, a „gyülekezet” megszólalásaiban) a régi magyar református énekeskönyvek dallamait idézi föl. Ilyen éneket dolgoz föl az 1. tétel, genfi zsoltárra épül a 2. tétel kórus-anyaga, a 6. tétel vezérdallama egy német korál, a 7. tétel szövege-dallama pedig középkori latin ének változataként érkezett énekeskönyvünkbe. Még a Balassi-versre írt 5. tételben is föltűnik egy régi dicséretünk. A szólista énekszólamában a zeneszerző nagyobb szabadságot enged magának: a bibliai szövegek megszólaltatásában a 20. századi neoklasszikus deklamáció modern eszközeit is alkalmazza. Az *Istenes ének* szövegei világos dramaturgiát követnek; megmutatván, hogyan jut el az igazság támaszát bizakodva kereső közösség – a méltó vezető személyes útmutása révén – a bibliai igazság világosságáig. A nyitó kartertel biztatását személyes hangú közös bűnvallás (2.), majd egymondatos, lekción szerűen tömör igeolvasás (3.) követi. E mondatot magyarázza a 4. tétel, melynek tanítására szenvedélyesen őszinte személyes imádság (5.) és fokozódó erejű közös ima (6.) felel. A záró tétel végül önfeledten hirdeti a félezer éve Luther által meggyújtott új világosság, a minden ember anyanyelvén megszólaló Ige boldogságát. A figyelmes hallgató ekkorra ébredhet rá, hogy a körülötte elhangzó muzsika istentiszteletté vált... A Tiszántúli Református Egyházkerület fölkérésére írt mű 2017. október 31-én, a Reformáció 500. évfordulójának emléknapiján tartott ünnepi istentisztelet keretében hangzott el először a debreceni református Nagytemplomban.

1. SIESS, KERESZTYÉN

szöveg: Tinódi Lantos Sebestyén [Református Énekeskönyv, 161.]

KAR: *Siess, keresztyén, lelki jót hallani, Régi törvényből harcolni tanulni,
Az igaz hit mellett mint kell bajt vívni, Krisztusban bízni.*

*Mert nem hiába ezt az ó törvénybe, Próféták írták Biblia könyvébe;
Szép tanulság ez most az új törvénybe', Mi eleinkbe'.*

*Jól tudja földön ezt minden keresztyén: Nem csak fegyverrel oltalmaz az Isten.
Ezt minden népnek tudására adom: Istenünk vagyom!*

*Fejedelemség vagyon csak Istenben, Minden hatalom vagyon ő kezében;
Kiket ő akar, föld kerekiségében: Emeli égben.*

*Ne ess kétségbe ő nagy jóvoltában, Az igaz hitben erős légy magadban,
Mint Dávid, úgy jársz párviadalodban, Hitvallásodban.*

2. IRGALMAZZ, URAM, IRGALMAZZ NEKEM

szöveg: Szenci Molnár Albert (ford.) [Református Énekeskönyv, 57. zsoltár];
illetve Károli Gáspár (ford.) [Biblia, Máté evangéliuma 25,31-35]

KAR: *Irgalmazz, Uram, irgalmazz nekem, Mert tebenned bízok az én lelkem!
Több segedelmem sehol nincsen nékem! Szárnyadnak árnyékában védelmem,
Míg veszedelmem eltávozik tőlem.*

*Én az fölséges Istenben bízom, Ki jóra vezérli minden dolgom;
Segedelmet küld alá inségemben. Az ellen léssen nékem ótalmom,
Azki engem kerget, hogy benyelhessen.*

*Én nyelvem és lantom már serkenj föl, Isten dicséretire zöndölj föl!
Jó hajnalban én ágyamból fölkelek, És éneklek nagy dicsőségéről.
Téged, Uram, minden népnek hirdetek!*

SZÓLÓ: *Mikor pedig eljő az embernek Fia, és ő vele mind a szent angyalok,
akkor beül majd az ő dicsőségének királyiságába.
És elébe gyűjtetnek mind a népek, és elválasztja őket egymástól, miként a pásztor
elválasztja a juhokat a kecskéktől. És a juhokat jobb keze felől, a kecskéket pedig bal
keze felől állítja.*

*Akkor ezt mondja a király a jobb keze felől állóknak: Jertek, én Atyámnak áldottai,
örököljétek ez országot, a mely számotokra készített a világ megalapítása óta.
Mert éheztem, és ennem adtatok; szomjúhoztam, és innom adtatok; jövevény voltam,
és befogadtatok engem.*

KAR: *Mert nagy jóvoltod, örök irgalmad És igazságod az égig fölhat!
Nagy dicsőséged láttasd meg az égen, És jelentsd meg nagy hatalmasságod
Az embereknek mind az egész földön!*

3. ÁLDOTT AZ A FÉRFI ...

szöveg: Károli Gáspár (ford.) [Biblia, Jeremiás könyve 17,7]

SZÓLÓ: *Áldott az a férfi, a ki az Úrban bízok, és a kinek bizodalma az Úr.*

4. BOLDOG AZ OLLYAN EMBER AZ ISTENBEN ...

szöveg: ismeretlen fordító [Váradi énekeskönyv, 1. zsoltár]

SZÓLÓ: *Boldog az olyan ember az Istenben, ki gonoszoknak nem ment tanácsokban,
kegyetleneknek nem járt ő utokban, hamis ítélet nem forgott szájában.*

*De az Istennek ígését hallgatja, erre vagyon minden gondja,
erre néz neki minden akaratja, ezt éjjel-nappal szívében forgatja.*

*Mint a folyó víz mellett szép termő fa, melly leveleit az hideg nem bántja,
ő idejiben gyümölcsét megadja, jó szerencsésen lesz minden dolga.*

*De nem úgy léssen mind azoknak dolgok, kik az ígéről nem viselnek gondot,
mint a szél hinti széjjel az apró port, aképpen hányja Isten el azokat.*

*Minden emberek mikor feltámadnak, és életükről ők számot adnak,
az hívek közül ők kihányatnak és véghetetlen kárhozatra jutnak.*

Mert az híveknek utokat az Isten bírja, forgatja kegyelmes kezében,

*a kegyetlenek ő keménységeiben vesznek és élnek örök setéségben.
Mikor a zsoltárt a szent Dávid írta, ebben az ígét minékünk ajánlta,
boldognak mondja az ki ezt fogadja, boldogtalannak a ki meg utálja. Amen.*

5. ADJ MÁR CSENDESSÉGET

szöveg: Balassi Bálint, illetve ismeretlen (ford.) [Református Énekeskönyv, 183.]

KAR: *Adj már csendességet, lelki békességet, mennybéli Úr!
Bujdosó elmémet ódd bútul szívemet, kit sok kín fúr!
Sok ideje immár, hogy lelkem szomjan vár mentségére,
Őrizd, ne hadd, ébreszd, haragod ne gerjeszd vesztségére!
Nem kicsiny munkával, fiad halálával váltottál meg,
Kinek érdeméért most is szükségemet teljesíts meg!
Irgalmad nagysága, nem vétkem rútsága fellebb való,
– [Istennek báránya, ki bűnünket elveszed, irgalmazz nekünk!] –
Irgalmad végtelen, de bűnöm éktelen s romlást valló.
Jóvoltod változást, gazdagságod fogyást ereszthet-é?
Engem, te szolgálodat, mint régen sokakat, ébreszthet-é?
Nem kell kételkednem, sőt jót reménlenem ígéd szerént,
– [Istennek báránya, ki bűnünket elveszed, irgalmazz nekünk!] –
Megadod kedvessen, mit ígérsz kegyesen hitem szerént.
Nyisd fel hát karodnak, szentséges markodnak áldott zárját,
Add meg életemnek, nyomorult fejemnek letört szárnyát;
Adj már csendességet, lelki békességet, mennybéli Úr!
Bujdosó elmémet ódd bútul szívemet, kit sok kín fúr!
– [Istennek báránya, ki bűnünket elveszed, adjál békességet!] – Amen*

6. MI ATYÁNK

szöveg: Szenci Molnár Albert (ford.) [Oppenheimeri Zsoltárfüggelék, Református Énekeskönyv, 484.]

KAR: *Mi Atyánk, ó, kegyes Isten, Ki vagy a magas mennyekben:
Szenteltessék neved szívvel; A te országod jöjjön el;
Te akaratod meglégyen Ez földön, miképpen mennyben.
Mindennapi kenyerünket Add meg, bocsásd meg vétkünket,
Amint mi is megbocsátunk Azoknak, kiktől bántattunk;
És ne vígy a kísértetbe, De szabadíts gonosz ellen.
Mert tied, Uram, az ország, Tied minden hatalmasság,
Megadhatsz azért minékünk Mindent, amit tőled kérünk;
Tied a dicsőség, Ámen. Most és örökké úgy legyen.*

7. ÚJ VILÁGOSSÁG JELENÉK

szöveg: Batthyány-kódex [Református Énekeskönyv, 301.]

KAR: *Új világosság jelenék, Ó tévelygés csendesedék;
Isten ígéje jelenék, Újonnan nekünk adaték.
Kérünk, Úr Isten, tégedet, Erősítsd meg híveidet,
Hogy vehessük szent Igédet És vallhassuk te hitedet.
Dicsőség légyen Atyának És egyetlenegy Fiának,
Ezeknek ajándékának; A dicső Szentháromságnak. AMEN*